

Beweging voor

voorjaar 2016 – jrg.51

GEWELDLOZE KRACHT

*Informatie-bulletin voor ieder die
belang stelt in het streven van de
Stichting voor Actieve Geweldloosheid, Postbus 288, 5280 AG Boxtel.*

ISSN: 1572-2961

VREEDZAME SCHOLEN / WIJKEN / STEDEN

Op dit moment zijn er rond de 800 Vreedzame Scholen in Nederland. De Vreedzame School is een compleet programma voor basisscholen dat zich richt op sociale competentie en democratisch burgerschap. Het beschouwt de klas en de school als een leefgemeenschap, waarin kinderen zich gehoord en gezien voelen, een stem krijgen, en waarin kinderen leren om samen beslissingen te nemen en conflicten op te lossen. Kinderen voelen zich verantwoordelijk voor elkaar en voor de gemeenschap, en staan open voor de verschillen tussen mensen.

Van Vreedzame Scholen naar Vreedzame Wijken

In 1999 voerde de basisschool Overvecht in Utrecht als eerste dit programma in dat ontwikkeld was door onderwijsadviseur Leo Pauw. Toen enkele jaren later een samenwerkingsverband ontstond van alle twaalf basisscholen in de wijk sloten zij zich bij dit project aan. Gaandeweg werd echter duidelijk dat er een kloof ontstond tussen hetgeen kinderen op school leerden en hoe het er buiten de school aan toeging. Door wijkinstellingen (zoals kinderopvang, sportverenigingen, speeltuinen, welzijnsorganisaties, de bibliotheek) werd aangegeven dat ze graag wilden meehelpen aan het uitbreiden van het programma naar de wijk, en zo tevens ook meer ouders hiermee kennis te laten maken.

In 2009 werd daar een begin mee gemaakt. Er kwam heel wat bij kijken, maar het succes was duidelijk. Onderzoek door de Universiteit Utrecht bevestigde dit. Het aantal basisscholen in de stad dat het programma invoerde groeide naar zo'n 75%. In de 'krachtwijken' bedroeg dat percentage zelfs 80 tot 90 procent van de scholen. De gemeente stimuleerde de invoering van De Vreedzame Wijk in alle krachtwijken en stelde Caroline Verhoeff, die in 1999 als eerste het programma had ingevoerd, aan tot stedelijk regisseur. Utrecht werd, binnen het kader hiervan, in 2013 de eerste 'vreedzame' stad van Nederland.

Leerlingen oefenen een groepsgesprekje.

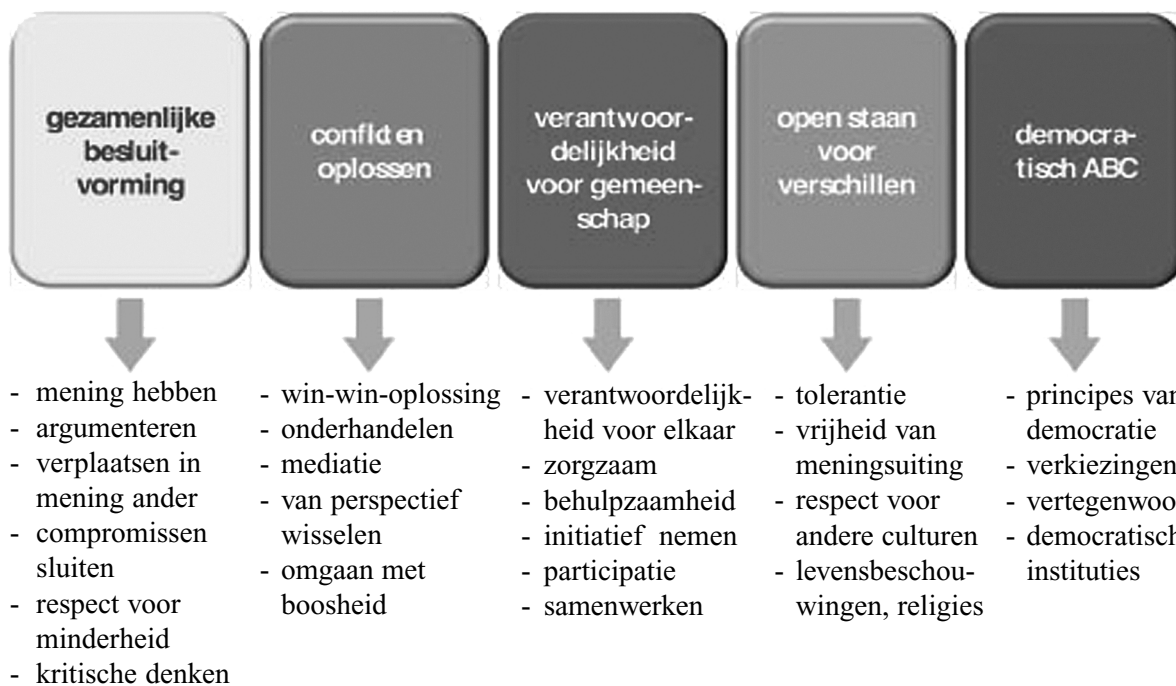
Doelen van De Vreedzame School

Het programma bestaat uit een wekelijkse les of activiteit, gedurende 30 – 45 minuten, in alle groepen. Er zijn 38 lessen, op leerlingenniveau, verdeeld over zes blokken:

1. *We horen bij elkaar* (groepsvorming en een positief sociaal klimaat)
2. *We lossen conflicten zelf op* (conflict-hantering)
3. *We hebben oor voor elkaar* (communicatie)
4. *We hebben hart voor elkaar* (gevoelens)
5. *We dragen allemaal een steentje bij* (verantwoordelijkheid voor de gemeenschap)
6. *We zijn allemaal anders* (omgaan met verschillen).

Uw donatie voor ons werk is zeer welkom

Wat leren kinderen in De Vreedzame School ?

De opzet is vooral gericht op de wijze waarop wij met elkaar omgaan:

- Houden we rekening met elkaar in plaats van alleen met onszelf?
- Hoe zorgen we voor een goed evenwicht tussen individuele vrijheid enerzijds en verantwoordelijkheid en sociale betrokkenheid anderzijds?
- Hoe gaan we om met verschil van mening?
- Hoe komen we tot een gezamenlijk besluit?
- Hoe lossen we conflicten op?
- Voelen we ons verantwoordelijk voor de gemeenschap?
- In hoeverre zijn we bereid om ons 'in te leven' in elkaar, in de cultuur of de levensstijl van anderen?
- Hoe gaan we om met situaties waarin sprake is van onrechtvaardigheid?

- Stellen we ons actief op als andere kinderen gepest worden?

Oefenplaats

De Vreedzame School mikt op een verandering van de school- en klascultuur. Naast de lessen krijgen kinderen taken en verantwoordelijkheden in de klas, in de school, en ook in de omgeving van de school. Er worden aparte leerlingbemiddelaars opgeleid die helpen bij het oplossen van conflicten. Bovenal krijgen kinderen een stem: ze leren meedenken over hun omgeving en daar verantwoordelijkheid voor te nemen. Zo leren zij allerlei vaardigheden die ze nodig hebben als (toekomstig) burger in onze democratische samenleving. De klas en de school als een oefenplaats voor democratisch, actief burgerschap.

Stichting voor Actieve Geweldloosheid

Postbus 288
5280 AG Boxtel
Bankrekening:
NL93 INGB 0000 2665 51
Telefoon: 0411-672783
E-mail:
info@geweldloosactief.nl
Website:
www.geweldlozekracht.nl

DOELSTELLING

De Stichting voor Actieve Geweldloosheid stelt zich ten doel: het geweldloos bevorderen van een rechtvaardige samenleving waarin mensen op een geweldloze wijze met elkaar en met het milieu omgaan.

BESTUUR / MEDEWERKERS

Hans Feddema, Benno Houweling,
Nina Koevoets, Irene Peters,
Wim Robben, Henk bij de Weg.

BLADEN

"Geweldloze Kracht", gratis voor- en najaarsbulletin.

(*) "Samen voor Vrede", gratis webblad: www.samenvoorvrede.nl
Zie ook: www.aktieagenda.nl

Invoering

Van belang is dat het programma gedragen wordt door een gezamenlijke pedagogische visie en aanpak van alle leerkrachten, en ondersteunend personeel, in de school. Tenminste 70% van het schoolteam moet er achter staan, want een gemotiveerde inzet gedurende een aantal jaren is vereist. Het programma bestaat daarom ook uit een training voor leerkrachten, klassenbezoeken en coaching. Het eerste invoeringsjaar zijn er vijf team- en vijf stuurgroep-bijeenkomsten. Daarnaast zijn er bijeenkomsten voor ouders. Bovendien is er een aanbod van vier workshops over 'conflicten in het gezin'.

Door het CED (Centrum Educatieve Dienstverlening) worden medewerkers van andere onderwijsadviesbureaus getraind om het programma in de eigen regio aan te bieden. Inmiddels is er een landelijk netwerk van ongeveer 30 regionale onderwijsadviesbureaus die de invoering op de scholen kunnen begeleiden.

Resultaten

In de vele scholen die met het programma werken blijkt het succes ervan. Om deze ervaringen te onderbouwen met wetenschappelijk onderzoek is er de afgelopen jaren (in samenwerking met de

Universiteit Utrecht) evaluatieonderzoek gedaan op basisscholen die al drie jaar of langer met het programma werken. De resultaten laten zien dat leerkrachten en directies van deelnemende scholen een belangrijk verschil waarnemen in het schoolklimaat en het gedrag van leerlingen voor en na de invoering van De Vreedzame School.

Verdere uitbreiding

Deze positieve ontwikkeling heeft er mede toe geleid dat er ook een programma ontwikkeld is voor het Speciaal Onderwijs. Bovendien is in samenwerking met drie Amsterdamse scholen voor Voortgezet Onderwijs een nieuwe versie van De Vreedzame School uitgewerkt onder de titel 'Democratie kun je leren!' Daarin zitten ook modules over: omgaan met elkaar; omgaan met conflicten en kritiek; omgaan met verschillen.

Voor meer informatie:

www.devreedzameschool.net.

VREEDZAME WIJKEN EN STEDEN

“Utrecht als Vreedzame stad waar kinderen in een pedagogisch veilige omgeving opgroeien tot bewoners van een samenleving waarin we rekening houden met elkaar, conflicten op kunnen lossen zonder geweld te gebruiken en waar iedereen erbij hoort. Dat is de visie waar ik mij graag aan verbind,” zei Victor Everhardt, wethouder jeugd, in de Nieuwsbrief van 'De Vreedzame Wijk' aldaar. Wanneer tenminste 75% van de basisscholen het programma van De Vreedzame School volgt is er een goed fundament om het programma in de hele wijk op te zetten. Inmiddels is dit in ongeveer 25 wijken gebeurd in Amersfoort, Amsterdam, Groningen, Hoorn, Leiden, Rotterdam en Utrecht.

Waarom 'De Vreedzame Wijk'?

Kinderen hebben op veel plekken in de wijk te maken met andere 'opvoeders': thuis, in het buurthuis, de speeltuin, de stadsboerderij, de sportclub, de naschoolse opvang, de verlengde schooldag, enzovoort.

Het zou een gemiste kans zijn om de verworvenheden van De Vreedzame School niet te benutten. De nieuw verworven kennis, vaardigheden en houdingen kunnen zo ondersteund en versterkt worden door andere opvoeders dan de leerkrachten.

Resultaten

De afgelopen jaren is veel onderzoek gedaan naar het resultaat van diverse Vreedzame Wijken die vanaf 2009 in Utrecht en Amsterdam ontstaan zijn. De uitkomst is positief, maar wel met de aanbeveling om nog meer in te zetten op betrokkenheid van ouders en buurtbewoners.

Uitgebreide informatie over de diverse onderzoeken is te vinden op de hieronder vermelde website.

Invoering

Invoering van De Vreedzame Wijk is niet louter trainen van professionals of vrijwilligers die met de kinderen en jongeren werken. Het doel is om de pedagogische principes van De Vreedzame Wijk te verankeren in het (pedagogisch) beleid van de instellingen om de scholen heen. Die pedagogische principes moeten terug te vinden zijn in de missie van de organisatie, in de omgangscultuur,

in het personeelsbeleid (aanninge, coaching, aansturing, e.d.).

Kenmerken van de invoeringsstrategie zijn: instellen van een stuurgroep in de eigen organisatie, training en coaching van personeel met bezoek op de werkvloer, inpassing in missie en visie, en verankering in de organisatie. Daarvoor opgeleide 'wijktrainers' zijn een belangrijke schakel in de opzet en uitvoering van het geheel.

Voor meer informatie:

www.stichtingvreedzaam.nl

en: www.devreedzamestad.nl

De Vreedzame Sportvereniging

De Nederlandse Sport Alliantie (NSA) gelooft in de integrale aanpak van De Vreedzame Wijk waarbij verschillende instantie (op pedagogisch terrein) de krachten bundelen. Sportieve activiteiten vinden plaats in een buurtcontext waarbij sfeer en onderlinge omgangsvormen niet los staan van andere contacten tussen bewoners. De NSA heeft samen met 'Stichting Vreedzaam' en de CED-Groep (Centrum Educatieve Dienstverlening) het boek 'De Vreedzame Sportvereniging' uitgebracht. Het is gebaseerd op de zes 'Doelen van de Vreedzame School' (zie pag.1 van dit info-bulletin) en geeft handvatten en voorbeelden van toepassing hiervan in de sport. Ook hierbij is de invoeringsstrategie gebaseerd op het instellen van een stuurgroep, training en coaching van professionals en vrijwilligers, inpassing in de missie en visie van de sportorganisatie. Voor meer informatie kan contact opgenomen worden via: info@sportalliantie.nl of de Stichting Vreedzaam.

Leo Pauw (1953): initiatiefnemer en ontwikkelaar van De Vreedzame School / Wijk/Stad. Werkzaam als adviseur voor basisscholen kreeg hij steeds vaker vragen van leerkrachten over lastig gedrag van leerlingen. In 1997 ontmoette hij een Amerikaanse schoolleider die vertelde over *peer mediation*: bemiddeling bij conflicten door leerlingen zelf. Hij reisde naar New York en ontdekte dat het daar opgezette 'Resolving Conflicts Creatively Program' werkte.

Samen met een groep leerkrachten besloot hij een variant van een dergelijk 'vreedzaam' programma op

te zetten. De eerste concrete stap werd in 1999 gezet op een basisschool in Utrecht, in 2009 gevolgd door 'De Vreedzame Wijk' en in 2013 door 'De Vreedzame Stad'. Leo Pauw: "De vreedzame benadering was van meet af aan een succes. De kracht ervan schuilt in de positieve benadering. Basisschoolleerlingen worden zelf verantwoordelijk gemaakt voor het sociale klimaat op school en dat doet hen zelf én anderen goed. De kracht van kinderen is enorm. Als een leraar die weet aan te boren, dan voelt een kind zich verantwoordelijk voor haar of zijn klasgenoten en wordt het van een passieve 'toerist' een actieve burger. Kinderen hebben het nodig om 'nodig' te zijn. Basisschoolleeraren brengen kinderen rekenvaardigheden en taalbeheersing bij, maar daarnaast dienen zij hun leerlingen ook op te leiden tot mooie mensen." In 2013 promoveerde hij op de relatie tussen onderwijs en burgerschap in de basisschool en 'De Vreedzame School'. (Zijn proefschrift 'Onderwijs en Burgerschap' verscheen als de publieksversie 'De Vreedzame School'.)

Publicaties: naast zijn boeken over 'De Vreedzame School' en 'De Vreedzame Wijk', schreef hij 'Van Gedragsregulering naar Opvoeding' over het voorkomen en aanpakken van ongewenst gedrag op scholen. En samen met Eldik Thieme: 'Leerlingbemiddeling. De kracht van leeftijdgenoten'. Voor deze en andere publicaties, en artikelen, zie 'Publicaties' op de website: www.stichtingvreedzaam.nl.